

Žarko Milenković i Mirjana Matić:

PRILOG ISTORIJI BALETA
SRPSKOG NARODNOG POZORIŠTA
U NOVOM SADU

Žarko Ković i Miroslav Čičić

ŠTA

S

2019

Sadržaj

Predgovor // 7

Žarko Milenković // 9

Detinjstvo / 11

Školovanje / 11

Od folklora do umetničke igre / 12

Profesionalna karijera //15

Baletski igrač / 16

Baletski koreograf /20

Odnos prema libretu 'starog' baleta *Rajmonda* /21

Baleti za decu: Vila lutaka / 27, 28

Crvenkapa / 30

Koreograf u baletima, operi, opereti, mjuziklu, drami / 38

Asistent koreografa i repetitor / 39

Inspicijent u Operi i Baletu / 48

Šef Baleta / 57

Koreograf u KUD „Svetozar Marković“ i KUD „Maksim Gorki“ / 64

Pedagoški rad u Baletskoj školi u Novom Sadu / 66

Osnivač i prvi predsednik Udruženja baletskih umetnika Vojvodine (UBUV) /70

Medijska prisutnost Žarka Milenkovića //73

Pregledni tekstovi o Žarku Milenkoviću 75

Intervjui / 76

Osobine kritika baletskih predstava Žarka Milenkovića objavljene u domaćim štampanim medijima(1981–1996).

Svedočenja saradnika i prijatelja // 83

Mira Matić // 7

Fenomen bračnog para u umetničkom stvaranju / 102

Moja Mirjana (Iris Kuzmin) / 104

Detinjstvo i školovanje Mirjane Matić / 105

Profesionalna karijera Mirjane Matić / 114

Duetna igra i Godišnji koncerti: pedagoški rad u Baletskoj školi / 116

Nagrade i priznanja Žarka Milenkovića i Mirjane Matić / 119

Tekstovi trajne vrednosti: odrednice u enciklopedijama / 120

Zaključna razmatranja // 123

Foto-album / 128-45

Kritike Žarka Milenkovića u medijima / 146

Tabela 1: Uloga Žarka Milenkovića u Baletu SNP-a / 193

Tabela 2: Koreografije Žarka Milenkovića u baletu, operi, opereti, drami / 194 Tabela 3: Uloge Mirjane Matić u Baletu SNP-a / 195

Tabela 4: Mira Matić: godišnji koncerti Baletske škole /197 Spisak šefova baleta u SNP-u (1950-2019) / 198

Spisak upravnika u SNP-u (1950-2019) /199

Biogram Žarko Milenković // 200 Biogram Mirjana

Matić / 203 Literatura // 207

Predgovor

Tokom 70 godina postojanja baletskog ansambla u Srpskom narodnom pozorištu malo je štampanih knjiga o onima koji su doprinosili umetničkoj igri bilo da su profesionalni vek proveli u Baletu ili su se nakon određenih godina otisnuli u svet.

Vredna pažnje je objavljena dokumentacija o repertoaru za prvih 50 godina Vesne Krčmar (2003/2004), zatim je značajno čuvanje sećanja Udruženja baletskih umetnika Vojvodine na osnivačicu ansambla, Marinu Olenjinu, podizanjem spomenika i ustanovljavanjem nagrade za poseban doprinos razvoju baletske umetnosti u Pokrajini (koja i nosi njeno ime). Do sada su pojedinačne monografije dobile: primabalerina Erika Marjaš (Savić, 2018), prvakinja Dijana Kozarski (Krčmar, 2004) kao i prvi igrač Milan Lazić (Teglaši Velimirović, 2013). Daskora je štampan u Beogradu časopis za umetničku igru (*Orchestra*), u kojem su teoretičarke iz Novog Sada (Ljiljana Mišić, Sofija Košničar, Ksenija Dinjaški, Svenka Savić) objavljivale tekstove i o situaciji u novosadskom baletu (nažalost, ukidanjem časopisa ta vrsta promovisanja umetničke igre kod nas je nestala).

Knjiga posvećena stvaralaštvu bračnog para Žarka Milenkovića i Mire Matić*¹ specifična je u odnosu na prethodne ovde pomenute po tome što se prikazuju podaci o početku lične karijere i života celog ansambla na samom početku, zajedno sa Marinom Olenjinom, do punog profesionalnog veka. Njihova individualna priča je istovremeno i svedočenje o putevima i stranputicama razvoja novosadskog baleta unutar pozorišne kuće, ali i u širem kontekstu pozorišnog života u gradu, kontinuirano povezano sa rastom Baletske škole.

Drugim rečima, u ovoj knjizi na jednom mestu sabiram rasute podatke o članovima prvog sastava baletskog ansambla u SNP, koji su svoju delatnost višestruko podarili pozorišnoj kući u kojoj je počeo umetnički rad i istovremeno širokoj publici za koju su igrali i stvarali. Problematika doprinosa jedne (ustvari dve) osobe uklopljena je u različita otvorena

pitanja povezana sa razvojem baletske umetnosti kod nas tokom tih 70 godina.

U profesionalnoj karijeri su uočljive razlike u ovom bračnom paru: Žarka Milenkovića je pored igre interesovala koreografija, pisanje o baletu (kritika), organizacija rada u pozorištu, zapravo, on je jedina osoba u baletskom kolektivu koja je po-

.....

¹ U različitim dokumentima nalazimo različitu identifikaciju: Mirjana Matić, Mirjana Matić Milenković, Mirjana Milenković, a u knjizi koristim dosledno oblik Mirjana Matić (u citatima drugih autora navodim prema tekstu originala).

djednako znala kako funkcionišu druge jedinice, Opera, Orkestar, Drama, jer je s njima intenzivno saradivao kao koreograf, asistent koreografa i/ili reditelja Opere ili Drame, ali i kao inspicijent (što je specifično zanimanje u pozorišnim kućama, malo poznato široj javnosti), odnosno kao zamenik direktora Opere ili kao direktor Opere. Za razliku od njega, Mirjana Matić je želela da igra. Sakupljeno igračko iskustvo je potom podelila sa učenicima Baletske škole tokom nekoliko decenija, pa je ona kao ličnost istovremeno i primer kontinuiteta profesionalnog bavljenja jednim tipom pedagogije – Duetnom igrom. To je bilo dovoljno da se ona ostvari kao igračica i kao osoba.

Njihove lične profesionalne karijere povod su onda za otvaranje i nekoliko opštih tema aktuelnih u umetničkoj igri: o baletima za decu u odnosu na balete za odrasle koje je Žarko Milenković uveo na repertoar SNP-a, zatim o iskustvu koreografa u tzv. 'starim' baletima i onima koji to nisu. Takođe se dotičemo i pitanja libreta u baletima, odnosno Žarkovog iskustva u pravljenju baleta na osnovu gotovih libreta. Ali i kako prenositi stare balete novim generacijama, što je Mirjana Matić dosledno činila u okviru godišnjih koncerata Baletske škole tokom dugog vremena njenog pedagoškog rada na predmetu Duetna igra (Klasična podrška:1957-1998).